

Légitámadás a veszprémi repülőtér ellen ^[1]

Egy öreg Puma vadászpilóta visszaemlékezése

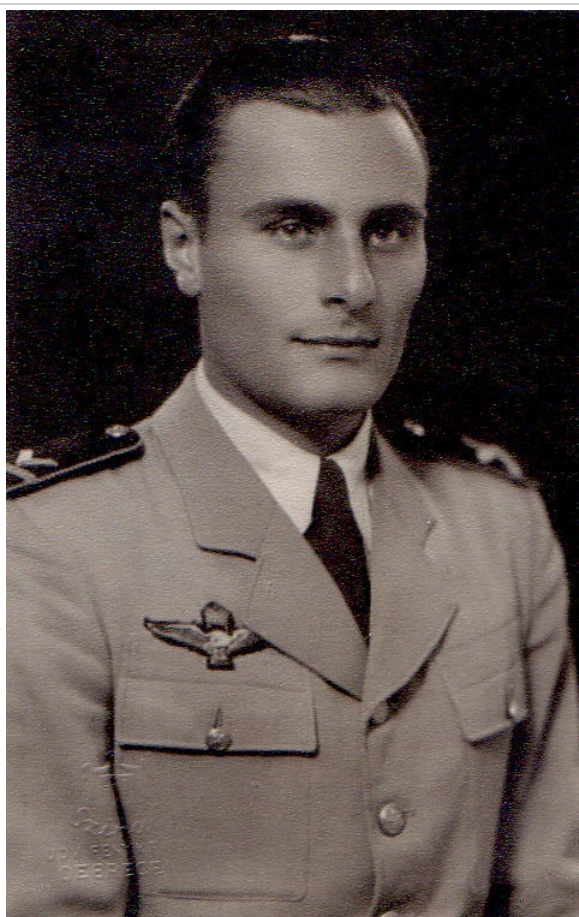
„46-ban egy mankóval bicegek a Margitszigeten. Egy lámpa alatt kosárban ül egy félkezű, katonaruhás honvéd, két lába többől hiányzik. Ép kezében aprópénzzel teli sapkája. Én is beledobtam egy pénzdarabot, nem is mertem ránézni, valami nagyon összeszorította a szívem. Pár lépést tettem meg, amikor utánam kiáltott. „Főhadnagy úr!” Visszafordultam, és felismertem azt az öreg székyel tartalékos katonát, akinek üres óráimban mesélni szoktam erdélyi túráimról. [...] Rám nézett és valami büszkeséggel mondta: „Láska főhadnagy úr, nekem nagyobb szerencsém van, mint magának, mert én már meggyógyultam.”

Bevezető

A második világháború során magyar reptereket ért ellenséges légitámadások közül az 1944. július 8-án a Veszprém-jutaspusztai repteret ért amerikai légitámadás okozta a legsúlyosabb katonai emberveszteségeket. A reptéren szolgálók közül több mint 60-an haltak hősi halált, és a sebesültek száma is igen magas volt. Itt állomásozott ekkor a honi 101. „Puma” vadászrepülő osztály (később ezred), bár az áldozatok többsége nem közülük, hanem a szintén itt állomásozó 1. bombázórepülő kiképző osztályból, illetve egyéb, földi kiszolgáló tevékenységet végző alegységekből került ki (a vadászrepülő osztály repülőgépet sem veszített a légitámadás következtében).

Az eddig magánkézben, kéziratban lévő visszaemlékezést a 101/3. vadászrepülő század egy olyan egykori pilótája, *Gersy Tamás* készítette, aki maga is ott volt a repülőtéren, és súlyosan megsebesült. Visszaemlékezésében kitér nemcsak a légitámadásra és annak következményeire, de az előzményekre is: az osztály megalakulására, első bevetéseire, illetve a saját repülő-pályafutásának mozzanatjaira, kezdetére.

A visszaemlékezést a századához július végén bevonuló, tőle véres hajózcizmáját megöröklő *Tobak Tibor* (repülő becenevén „Cica”), kérésére írta, aki ebből azonban csak nagyon keveset használt fel – azt is átdolgozva – a veszprémi repteret ért légitámadás általa készített leírásánál.



1. Gersy Tamás hivatásos repülő hadnagy avatási portréja

(a Gersy család gyűjteményéből)

A visszaemlékezés készítője, Gersy Tamás szolnoki katonacsaládban született, 1918. november 6-án. Repülőtiszként szolgáló két unokabátyja és testvérbátyja nyomdokait követve, a szolnoki Verseggy Ferenc reálgymnáziumban tett érettségi vizsgát követően a kassai m. kir. „Horthy Miklós” Honvéd Repülő Akadémiára került, ahol 1942. december 6-án avatták hivatásos repülő hadnaggyá. Ezt követően Budapest-Mátyásföld repülőterére helyezték, az 5/1. vadászrepülő pótosztály állományába. Itt töltötte az 1943-as évet, amikor a nyár folyamán, rövid időre a keleti hadszíntérre is kihelyezték, de ott nem vetették be, és hamarosan hazavezényelték. 1944. január 1-vel nevezték ki főhadnaggyá. Mátyásföldről 1944 májusában a Veszprém melletti jutaspusztai repülőtéren megalakuló, honi 101. „Puma” vadászrepülő osztályhoz vezényelték, annak „Drótkéfe” fedőnevű 3. századába, elsőtisztnek. Századával nyár elején négy harci bevetést repült, ezek során kétszer könnyebben meg is sebesült (június 16-án légi harcban, június 27-én pedig a saját légvédelem tüzetől). Az 1944. július 8-án a veszprémi repülőteret ért amerikai légitámadás következtében Gersy Tamás is súlyosan megsebesült, akit sebesülése gyakorlatilag a háború végéig harcképtelenné tett (az írott visszaemlékezésben ez nem szerepel, de 1944-1945 telén újra fel kellett vágni a sebét, melyből egy nagyobb, korábban benne maradt nadrágdarabot távolítottak

el). A háború után Gersy Tamás különösebb civil karriert nem futott be: egy rövid periódusban alkalmazta őt ugyan az OMRE repülőoktatóként, de hamar eltávolították onnan, és általánosságban csak fizikai munkával járó beosztást kaphatott, illetve kapott. Legfontosabb, családi feladatát viszont példásan teljesítette. A rendszerváltást követően, 1994-ben Gersy Tamást öngaggyá léptették elő. Gersy Tamás hosszú, súlyos betegség után, 2013. február 19-én - akadémiai évfolyamából utolsóként - hunyt el Kistarcsán. Hamvait katonai tiszteletadással helyezték végső nyugalomra Budapesten, a rákospalotai temetőben .



2. A sebesült Gersy Tamás főhadnagy édesanyjával 1944. július 12-én a veszprémi kórházban

(a Gersy család gyűjteményéből)

Forrás

Ez a nap is úgy kezdődött, mint a többi. A csendes, párás, kora reggeli Balatonra aznap is visszatekintettünk, amikor autóbusszunkkal rákanyarodtunk a Veszprémbe vezető útra. Bevallom, az elmúlt napok szomorú eseményei után sokan gondoltak rá, vajon nem utoljára látjuk-e. Korán megérkeztünk a reptérre Balatonalmádiból, a Pumas pilóták éjszakai tartózkodási helyéről. Az angolszász bombázók és vadászok ellen harcoló Puma vadászosztály, 101/3. század pilótáit letette a busz a jól elrejtett erdei körletünknel. Századunk volt a legközelebb a városhoz, nem messze a jutasi altisztképző iskolától. Társaink egy rendőrségi, szellős rohamkocsival továbbmentek, keresztül a repülőtéren. Ők a 101/1. „Zongora” és a 101/2. „Retek” századok körletéhez tartottak, mely a reptér túloldalán az osztályparancsnok harcálláspontjától északra, illetve délre volt.

Az én századom a „Drótkefe” fedőnévre hallgatott. Körletünk közvetlenül a reptérre, a hangárokhoz vezető út mentén, attól 100-200 méterre az erdőben volt, jól elrejtve. Az erdő fái egy részen az út másik - reptéri - oldalára is áterjedtek, alattuk jó helyet találtak földszáncal védett, rejtett gépeink. Külön tudomány és élmény volt a fák közül kigurulni a reptér szélére, az indulási helyekig. Ez pont szemben volt a Papod hegygel és egyben a fő széliránnyal. Az út és a reptérre vezető vasútvonal között álltak századunk barakkjai, sátrai, a legszélén délre a századparancsnoki barakk az irodával és egy nagy teremmel, ami a pilóták pihenőhelye volt. A napi harci eligazítást is itt kaptuk. A mennyezetről különböző méretű ellenséges bombázó- és vadászgépek modelljei lógtak le, melyeken gyakorolni lehetett azok megtámadását.

Ma már nem ezeken a kis modelleken gyakoroltunk, századunk már átesett egy pár forró légi harcon, mindannyian láttuk már közelről a méltóságteljesen úszó ezüstös bombázókat, és sokan már bőrünkön is éreztük az ellenséges vadászgépek „csipkelődéseit”.

Ez év májusától gyakoroltuk új feladatunkat. Géppárókba fejlődve, egymást el nem hagyva, pontos szögben közelítettük meg egy - a bombázókat jelképező - célt repülő társunkat. Nagy volt a sikerélményünk, amikor az előírt megelőzés után - hátunkban a Nappal - ráfordulva éppen oldalról, jó szögben „kaptuk el” az elképzelt bombázókat. Nem közönséges oktatópilóták voltak a géppár-parancsnokaink. Ők már megjárták az orosz frontot is, legtöbbször több légi győzelmes pilóta volt. Köztudott, a katonai rendfokozatnak más volt az értéke a levegőben, mint a földön. A Repülő Akadémiáról kikerült fiatal tisztek nagy biztonságban érezhették magukat, ha egy harcedzett tisztes vagy altiszti rendfokozatú pilóta bajtárs vezette őket, mint géppárparancsnok. A földön a rendfokozat számított, de sokat számított ez [is] olyan repülők között, akik nemcsak repülő bajtársak, de egyben barátok is voltak. Barátok, akik tisztelettel néztek fel nagyobb repülőtudású társaikra. Szép, hogy én akkor betéve tudtam a Szolg[álati] Szabályzat főbb pontjait, vagy mint az első tiszt Bejczy József („Dzsó”) fhdgy. századánál igen sok irodai ügyet is el kellett intézнем távollétében, de itt most az életünk a légi harcban elért ügyességünktől függött. Ebben volt mit tanulni társaimtól.

Nem maga a repüléstudásom volt kevés, sok gépet betörtem már, mire ide, a legjobbak közé kerülhettem. A betörés alatt a gép biztonságos vezetését értem. Amellett gyakorlat közben minden pilóta lelkét terheli egy-egy rosszul letett gép összetörése, nem számítva a tőle független kényszerleszállások alatti természetes balesetekre.

A szerencsére is nagy szükség volt. Pl. amikor elsőnek repültem a hírhedt olasz Héja típusú repülőgépet, amelynél nem volt lehetőség kétpilótás oktatásban részesülni. Az első öt gyönyörű leszállás után meggondolta magát és úgy 25-30 m magasan dugóhúzózni lett kedve. (Azt mondják, korán letegeztem Őt.) Aki ismerte ezt a típust, nem nagyon csodálkozott ezen. Kis trükkje következtében úgy elterült Mátyásföld repterén, mint egy palacsinta. Kiálló része nem maradt a gépnek. Se futó, se légcsavar, csak egy nagy porfelhő és egy menekülő pilóta, aki az életéért rohant, mert ez a gép az esetek 90%-ában fel szokott robbanni. Sajnos sok ilyen eset volt. Akkor, bár a fű nedves volt a kiömlő benzintől, nem robbant fel.

Amíg az ember ide, a Puma jelvényes pilóták sorába kerül, átesett már egy-két ilyen apróságon. Repülni tehát már jól tudtam, mögöttem volt már egy pár típus. Csak a komolyabbakat említem: Romeo, Arado, CR.32, CR.42, olasz, magyar Héja, He-46, Súlyom, Me 109 E és álmaink gépe, a Messerschmitt 109 G.

Osztályunk a legutóbbival volt felszerelve. Ez a gép aerodinamikailag, a motor teljesítményében, fordulékonyságában és nem utolsósorban sebessége szempontjából a 2. világháború legmodernebb és legjobb egyszemélyes, légcsavaras vadászgépe volt.

Viszont volt a Messerschmitt kiképzésünknek egy nagy hibája. Több is volt, de én csak azt említem meg, hogy az ellenséges gépekkel való találkozásom előtt egyszer - kiemelem csak egyszer - volt alkalmam vadászgéppel lögyakorlatot végezni. Érthető a tisztelem azon társaim iránt, akik már gyakorlatban ismerik a vadászat rejtett titkait.

Már én is túl voltam az első tűzkeresztségen. Május 30-án éltem át azt az első, félelmetesen szép pillanatot, amikor a felröppenő zöld rakétajelre elstartoltam az első bevetésemre. Az osztály feladata a nagyon megszorodó angol-amerikai bombatámadásokban részt vevő gépek megtámadása volt. Csordaszám úsztak a kék ég alatt és ontották a halált. Mi igyekeztünk a Budapest felé tartó gépeket megtizedelni, vagy legalább bombaterhük idő előtti ledobására kényszeríteni őket. Aznap az előrejelzések szerint a bombázók a határ szélén, osztrák területen repültek, majd Németország keleti részét bombázták. Kötélékünk, vagy 30 Me 190-es nem találkozott velük.

Szép, előírt hadrendben repültünk kb. 8000 m magasan. Szorosan kísértem a vezér gépét. Bármelyik pillanatban várható volt, hogy beavatkozunk mi is. Feszült izgalmmal vártuk a harcot. A levegő izzott körülöttünk, szinte lázas voltam. Örömben? Félelmemben? Bevallom, hasonló volt ez az első iskolai tanóra izgalmához, az elsőáldozás magasztos, vagy az első ügyetlen szerelmes csók naivul izgalmas érzéséhez.

Ez a különös borzongató, titkos félelemmel teli büszkeség és egy kis bátorság érzése engedett fel bennem, amikor gyönyörű gépeink egymás utáni rajokban földet értek. Mivel Budapest nem volt közvetlen veszélyben, a határon túli gépeket nem támadhattuk meg .

A többszöri bevetésben részt vett repülőársaim már elfelejtették volna, hogy ők is voltak hasonló helyzetben? „Na ezt megúsztat”, „Száríthatod már a nadrágod” - Talán ezek voltak viccelődéseik legszelidebb mondatai.

Pár nap múlva újra rám került a sor. Június 2-án riadóztattak minket. Úgy 7000 m magasan köröztünk Győr légterében, majd ráfordultunk Budapestre. Az aznapi kb. 600 bombázó az ország keleti része felé vette az irányt, már késő volt beavatkozni, mert már póttartályainkat is ledobtuk, kevés üzemanyagunk maradt. Még láttuk a magasból, ahogy a szolnoki pályaudvar megtámadták. Én szolnoki gyerek voltam, és szüeim nem messze laktak az állomástól. Akkor talán engedély nélkül is megrohantam volna az ellenségnek, de bezin nélkül ez veszélyes lett volna. Mire leszálltunk és újratöltötték a gépeket kiderült, hogy ez volt az első eset, amikor bombázás után visszajövet közben sem támadhattuk meg őket, mert azok hazánkat átrepülve egy szovjet repülőtéren szálltak le.

A szolnoki bombatámadás szörnyű volt. Ezernél több volt a halott . A pályaudvar mellett lévő német fürdő állomásról ruhátlanul rohagáló félőrült, sebesült katonák látványa is hozzjárult, hogy Édesanyám átjöjön hozzám Balatonalmádbába. Édesapám, mint reaktívált nyugdíjas katonatiszt a Tokaj és Szeged közötti Tisza hidak védelmi parancsnokaként ritkán tartózkodott Szolnokon. Különben a támadás megajándékozott minket egy majdnem fél mozdonyral, ami iszonyatos zúgás közepette esett a kertünkbe.

De nem volt nagy csend Almádbában sem. Az „Amik”, vagyis az amerikai bombázók és vadászok a közeli Pétfürdőt is megszárták. Én éppen, mint szabadnapos Mátysföldön voltam és „végig élvezhettem” egy fővárost ért bombázást is.

Sajnos nagyon sokan nem tudják, miért nem látnak Pest felett magyar vadászgépet. Mert a magyar légvédelem Budapest felett válogatás nélkül lelévi az ott repülő gépeket. A nagy zűrzavarban és magasságban nem lehet a cikázó vadászgépeket egymástól megkülönböztetni. A Velencei-tó felett aznap is harcoltak bajtársaim. Közel 20 amerikai gép nem szállt le aznap Olaszországban. Sajnos Király Gyula hadnagy bajtársam is életét veszítette e napon .

Sokszor hallottuk, hol vannak a magyar vadászok? Ott voltunk, sajnos nagyon kevesen, ahol lennünk kellett. Nem verhetjük dobra, hányan vagyunk, hol vagyunk. Sajnos később mégis megtudták, hol találhatnak meg minket, még a földön is.

Valamit magamról. Egy érdekes tulajdonságomat jól ismerték bajtársaim. Volt, aki vészmadárnak is hívott, mert előre megéreztem, ki lesz a következő repülő halottunk. Pedig semmi rendkívüli nem volt abban, ha előre látta az ember azt, hogy aki jobban szereti a bort a kellesténél, az előbb-utóbb ráfizet. Aki egy vállrándítással veszi tudomásul berepülés közben, hogy baj van a géppel, vagy - és főleg ez volt a legveszélyesebb - aki nem tudja felmérni saját tudását, és többet akart mutatni, mint amit tudott, az már a halál barátja volt. Veszélyesek voltak a feleslegesen vagánykodók is. Sok bajtársam halt meg még a békében szüleik vagy menyasszonyaik házában sturcolásánál is (rácsapások). Aki figyelemmel kísérte társai ezen tulajdonságait, előre megjósolhatta a rossz véget. Mondtam is: nem vagánytársat üres medencébe fejest ugrani, hanem figyelmeztetés és hűlés. Nem szégyen, ha az ember berúgás nélkül is embernek érzi magát, ha szól a szerelőnek, hogy javítsa meg a hibát, vagy ha éppen beteg vagy rosszul érzi magát, kéri aznapi felmentését a repüléstől. Az ejtőernyőt felvenni sem gyávaság, hanem elővigyázat és parancs volt.

Ez a szemlélet a háborúban, így nálunk a légi harcban már nem volt jellemző, bár volt közöttünk is vakmerő, ami közel sem egyenlő a bátorsággal. A bátorság együtt él a félelemmel és csak annak legyőzése adja meg az igazi értékét.

Sosem felejttem el a június 15-e délutánját. Édesanyámmal együtt sétáltunk az egyik pilótaszállás előtt. Felhívott minket szobájába v. Bognár József , a közkedvelt „Dodó”, a mindig szerelmes szőke fiú, és a nála szokatlan levert hangnemben közölte, úgy érzi, valami történni fog vele. Furcsa volt, ahogy - bár viccesen - végrendelkezett, kié legyen a kis rádiója, új esőköpenye, stb. Ezt más is megtette, odaigértük mi halálunk utánra akár a szerelmünkét is. Megértettem valamennyire előérzetét, ami természetesen abból eredt, hogy egyre több tábori ágy ürült meg az utóbbi napokban a pilótaszálláson. A napokban elhagyta őt Király Gyuszi is, egyik barátja. Megnyugtattam, ne féljen, tudhatja, hogy én megéreztem mindig, ki lesz a következő. Azt természetesen nem mondhattam, hogy ez a halott-látásom tudománya már régen a múlté. Ebben a háborús hűsárlóban már senki sem azért halt meg, mert tehet[ett] róla. Volt ilyen is, mert az egészséges elővigyázat sok esetben felváltotta a félelem nélküli bátorság, a kiszámíthatatlan vakmerőség. Közeli bajtársának elvesztése még a bosszúvágyat is előtérbe hozhatta Dodónál, mert másnap a háború egyik legnagyobb légi csatájában Ő is elhunyt bajtársa után ment. Borzasztó még elképzelni is, ahogy már sebesülten, ejtőernyőn lógva lótték le az ellenséges vadászok.

Abban az időben már eldurvult a harc. Eddig gépből kiugró ejtőernyősre nem lóttek. (Kivéve az ejtőernyős katonákra.) Természetesen mi sem. Csakhogy ebben a háborúban a pilóta élete volt fontos. Míg az ellenséges pilóta magyar területre esve nem ülhetett újra gépbe, addig a magyar vadász, ha nem törte el a lábát (kis felületű ejtőernyője miatt) újra gépbe ülhetett. Talán ez az elgondolás vezethette a Dodót lelévő amerikai pilótát is szörnyű mérszárlásának megtételére.

Az a nap, amikor Dodótól búcsúznunk kellett, június 16-a volt. Kora délelőtt egyenesen a Balatonnak tartott 658 bombázó és 290 vadász. Szinte betakarták az eget a szép, ezüstös, kondenzációs ködöt hűző Liberatorok. Nagy létszámú csoportokban úsztak, nem akartak kifogygni, a messziségből újabb és újabb csoport tűnt fel. A vadászok játékos könnyedséggel cikáztak felettük. Sajnos majdnem láthatatlanok voltak. Mi 28-an szálltunk szembe velük. Rettenetes számbeli fölényük sajnos már csak a légi harcban tűnt ki, előre ezt a tömeget teljes egészében nem lehetett felmérni.

Mi, a 3. század kaptuk feladatnak az első csapat megtámadását. Mint ahogy a nagykönyvben meg van írva, ráfordultunk a nagy, félelmetes gépekre. Vészesen közeledtünk feléjük. A bombázók úgy néztek [ki], mint egy-egy piros tuskés sündisznó. Minden lehető helyről zúdult ránk a tűz. A benzintankot már régen ledobtuk, a géppálya, géppuska lövésre kész. Mindenki kinézte már magának, melyik gépet támadja meg. A tüzes foszforcsíkok alattunk, felettünk rohantak el. Hirtelen megszólalt egy riadó hang a rádióban, „ami vadászok felülről”. Szerencsére a köteléket vezető is meglátta a felülről reánk zúduló vadászok tömegét, és szakszerű mozdulattal felrántotta a gépét. Természetesen vele együtt a többi gép is követte őt. A hirtelen mozdulata következtében meredeken felfelé rohantunk, szembe a lefelé zuhanó ellenséges vadászokkal.

Ahová felverekedtük magunkat, oda is bőségesen jutott ellenség. Ez már igazi légi harc volt. Parancsnokomat pontosan követtem, amikor kettőnk közé került egy égő amerikai vadászgép. Pár méterre tőlem láttam, ahogy az égő gépből kímászó pilóta saját gépének oldalához szorult, és égett az egész ember. Ott a szemem láttára zsongorodva égett össze a szerencsétlen ellenfél. Ahogy az égő gép füstjébe rohantam, szemem elől vesztettem a párom. Eszembe ötlött, hogy az egyedül repülő nagy valószínűséggel lelévők. Ezen nem is kellett sokáig elmélkednem, szemben velem balról, kissé alulról már rohant is felém egy villogó orrú gép. Egy csattanás, majd egy ütés a jobb lábamon. Erős, csípősszerű fájdalmat éreztem, de nem volt időm rá figyelni, benne voltam a forgatagban. Hirtelen feltűnt egy kisebb csapat bombázó, teljesen zárt kötelékben. Azonnal feléjük fordultam. Annyit még láttam, hogy a gépek hirtelen kioldották bombáikat. Csak tőlem ijedtek volna meg, vagy volt még mögöttem is más gép? De az lehet, hogy az engem megtámadó saját gépeket nézte ellenfélnek a csorda? No, ezek sem fogják már Budapestet bombázni, gondoltam a másodperc töredéke alatt. A fejem felett megjelenő közeli foszforcsíkok láttán rájöttem, hogy engem lönek, igen nagy szeretettel. Hamarosan az is világos volt, hogy egy Lightning kötelék használ fel engem gyakorló lövészetre. Jó szokásuk volt, hogy 16-an mindig együtt repülnek, és körbe veszik az áldozatot, miközben egy-egy gép befelé fordul és rátüzel. Előtte, mögöttem körberohanó kéttörzsű gépek. Se előre, sem oldalra nem menekülhetek. Lábamról sem felejtkezhettem el, amely ugyan nem fáj annyira, hogy vezetni ne tudtam volna. Furcsán cuppogott a lábam a csizmában. Egy lehetőségem volt a megmenekülésre. A Me 109 jobban emelkedett, mint a Lightning és egyre magasabba kerültem, miközben minden műrepülő tudományom elővéve ugráltam el a foszforcsíkok elől. Volt egy-két pillanat, amikor löhelyzetbe kerültem, de a külső körön keringő gépek messze voltak arra, hogy találatot kaphassanak. Macska-egér harc volt ez perceként keresztül. Miközben én egyre magasabba húztam, a lövések is egyre inkább alulról jöttek. Lassan lemaradtak. Emléklül a láblovésesen kívüli hagytak a gépen, a számyon és a páncélon egy pár emléklükukat.

Sok időm nem volt örülni annak, hogy megúsztam a Lightning kalandot. Éppen a fejem felett keringő, felső biztosító gépek közé keveredtem. Az ellenség, kihasználva minden támadó gépének legjobb teljesítményét, géptípus szerint több szintben harcoltak. Legalul a Lightning, középen a Mustang, legfelül a Thunderbolt. Én a legutóbbinak néztem őket . Miközben felfelé repültem, és köröztem a foszforcsíkok között, nem vettem észre a fenti gépeket. Mivel rengetegen voltak, és volt már egy lyuk bennem, jobbnak láttam hirtelen leborítani és örülni szépséggel belerohantam, ill. átzuhantam az előbb még engem kergető Lightningek között. Nagy fizikai erővel, miközben a szemem is kigúvad, sikerült kivennem a zuhanásból a gépet, mielőtt még a hús Balatonban találtam volna magam. A sarkam és a gép benzinállás-jelzője leszállásra kényszerített. A nagy légi fölény miatt elrendelt egyéni vadászatból már nem géppárokból szálltak le a gépek. Sajnos sokkal kevesebben, mint a felszálláskor. 13 gépet lóttek le akkor közülünk . A nagy tömegű Lightningek által felbomlasztott Drótkéfe szd.-ból is ketten mondtak búcsút. Összesen 5 hősi halottunk volt. Elvezettük v. Bognár és Köhalmi főgdy.-okat, Pásztly hdgy.-ot, valamint Szittár és Boda szakaszvezetőket . Ezzel szemben lelőtt az osztály 10 Liberator bombázót és hat vadászt . Lőrincz Mátys szkv. egymaga három vadászgépet lőtt le.

Az én sebesülésem szerencsés volt, csizmámat és sarkamat átlukasztva a lövedék a fejem mellett el is hagyta a gépet. A csizmám vizont csupa vér lett belülről.

Június 27-én, bár be volt még köve a lábam, újra bevetésre jelentkeztem. Úgy nézett ki, hogy a berepülő kb. 350 [ellenséges] gép Budapest ellen indul. Mire felemelkedtünk kb. 7-8000 m-re, kb. Vác felett lehettünk. A rádióban időnként megszólalt valaki „Zongora 3, folyik a benzinje!” Utóbb derült csak ki, hogy a Zongora szd.-ot összetévesztette a Drótkéfével. A Drótkéfe 3 sajnos én voltam. Már rajparancsnok voltam. Kísérőm nem látta a gép póttartályából vékony csikban kifolyó benzint, mert szép vastag kondenzációs köd is húztunk magunk után a párás égbolton. Különben vigyázzon magára a Zongora 3.

Az idő egyre rosszabb lett, komoly, fehéren gomolygó felhők zavarták meg a látást. Egy-egy felhőből kibújva egyre nehezebb lett már társaimat megtalálni. Egy nagyobb felhőbe keveredve elhagyott a kísérem - félt, hogy belém szalad.

A rossz látási viszonyok miatt egyéni vadászatra adott parancsot a Puma, vagyis az osztály parancsnoka, v. Heppes Aladár őrnagy. Aznap ő is velünk repült. Egyéni vadászat értelmében, sajnos kísérem nélkül, felhőről felhőre repültem, keresve a légi harc lehetőségét. Alattam néha feltűnt a föld, most éppen a Dunakanyar fölötti vágok, konstatáltam. Egy újabb felhőbe rohantam, a gyönyörű, habfehér felhő belülről sötét köd, majd egyre világosabbá válik minden és a gép mintegy kicuppan a kék égre. Minden csillog, a szárnyak nedvesen sziporkáznak. De szép lett volna ezt a mennyei szépséget legalább egy pár pillanattal élvezni. Nem jutott rá idő, mert egy csomó vadászgép között találtam magam. Hogy nem voltak sem magyarok, sem németek az biztos, de szemfülesek igen, mert egyenesen felém fordultak. Miért van ezekből mindig ilyen rengeteg? Gyorsan vissza a felhőbe, le a póttárlágy, és kikukucsálva kerestem volna úgy legalább egy-két külön repülő vadászt, mert az előző 25-30-as gomolygó csorda egy kissé soknak tűnt nekem. Pár pillanattal felhőbe be, majd ki után a vadászok sem estek a fejükre, jól kiszámították, hol bukkanhatok ki, újra benne voltam a tömegben. Szerencsére felém szaladt egy megmentő felhőcske, amiben hirtelen hátamra fordulva, meredeken leborítottam.

Furcsán viselkedett a gépem, jobbra-balra húzott, egy-egy lökést éreztem, miközben bőmbőlő motorral, iszonyú sebességgel zuhantam a föld felé. Szerencsére lejjebb már kevesebb felhő volt, a földközéleben semmi. Felismertem Vácot. Mivel rengeteg vadász cikázott a légtérben, földközéleben utaztam volna hazafelé. Bár a motorom furcsán viselkedett, nem is gondoltam arra, hogy [az] időnként megjelenő foszforcsíkok - melyek sűrűsödtek, amikor megemeltem a gépet - azoktól a vadászoktól erednek, akik gyenge motorfejlesztésem miatt utolértek. Kb. 10-16 gép lehetett mögöttem. Ennek fele sem tréfa, ezek nyugodtan mennek hazafelé, maguk előtt hajtva egy gyenge motorral küszködő Me 109-et.

Isteni sugallatra vagy talán, mert tudtam, hogy Cegléden komoly légvédelem van, bekiáltottam a rádióba: „16 gép rajtam, Ceglédre vezetem őket!” Hogy ezt hallotta-e a földi állomás vagy a légvédelem, ma sem tudom. A hely nevét így nem mondhattam volna be. Ott volt előttem a kis titkos térkép, annak alapján valahogy K8-nak vagy B3-nak kellett volna bemandanom aszerint, milyen számot viselt aznap Cegléd városa. A tény az, hogy én teljesen a földre lapulva rávezettem a gépeket az állomás körüli légvédelmi ágyúkra. Mialatt a hirtelen meglepődött „amik” sugárszerűen felhúztak a levegőbe, kihasználva ezt a kis zűrzavart gyors fordulattal visszafelé indultam.

Mivel a motor egyre bizonytalanabb volt, leszálltam Ferihegyen. Leszállás közben benzinjelzőm is villogni kezdett. Azonnal integetni kezdtek a reptéren lévő katonák, hogy guruljak ki a reptér szélére. A motort leállítottam, kiszálltam és abban a pillanatban már hallottam is a négymotoros gépek zúgását, majd a bombák fűtülését. Egy szerelő még integetett, merre szaladjak, de már hullottak is a bombák, úgy 50[méter]-re tőlem, hosszú, szabályos sorban. Az első bombák felrobbanása után egy frissen felszakított, füstös, kénes bombakráterbe feküdtem. Talán csak nem esik pont ide egy másik bomba, gondoltam.

Nem esett oda, de a reptérre sem több. A bombalyukakkal párhuzamosan kb. 100-150 m-re sértetlenül állt vagy tíz vadászgép. A kráterben falhoz lapulva hallottam és láttam a többi gépet, ahogy elhúzt felettünk. Újra dörrenések, de már kb. Kőbánya felől. Nagyon sok lakóházat és gyárat találtak el aznap.

Lassan elcsendesült minden, az előszaladó szerelők lefeszítették a félig lógó póttankomat, mert az én póttankom, a Drótkefe 3 benzinje csinálta a csíkot, nem a Zongora 3-é. Az üres tank nem vált le a gépről, és én vele együtt zuhantam. Ez volt az a szokatlan lökdösődés. A nagy zuhanó sebességem miatt túlpörgött légszűrő gyengítette meg a motorom.

A légvédelemnek azonnal jelentettem, közölje Veszprémmel, hogy Ferihegyen kényszerleszálltam. Megállapították a szerelők, hogy a motorom ereje elég arra, hogy a riadó elteltével - egyenesen Pesten keresztül - hazarepülhessek. Arra elég volt a kifogyófélben lévő benzinem is.

Így légvédelmi engedéllyel repültem kb. 1000 m-en, amikor buzgó légvédelmistáink Csepel felett ellenséges gépnek néztek. Az biztos, hogy egy lassan repülő magyar gépet könnyebb etalálni, mint az ellenséget. Egy vidám kis zizegő szilánk fel is vágta a nadrágom a jobb lábam bokája felett és beleharapott a vádlímába. Nem szoktam káromkodni, de akkor lehet, hogy elmondtam valamit a légvédelmisták jó anyukájáról.

Veszprémben a leszállást jóformán be sem fejeztem, integetnek a felém szaladó szerelők, felfelé mutogatva. Abban a pillanatban arra gondoltam, hogy ma még kifogok egy másik reptéri bombázást is. Nem az volt a helyzet. Úgy 2-3000 m magasan fölöttünk vészorgott egy négymotoros bombázó, csak három motorja járt. Hirtelen megfordultam és hátszéllel neki Veszprémnek. Csak repülőtársaim tudják, milyen szögben emelkedik fel a Messer, ha a trimmelő lapot nem állítják át felszállásra. Mint egy szöcske, úgy ugrottam fel a magasba, előttem az első légi győzelmem leendő alanya és pont itt a reptér felett... mikor úgy 1500 m-es magasságban lecsendesedett a motor, miután kiszívta az utolsó csepp benzint is. Szerencsére a magasságom elég volt arra, hogy hirtelen lenyomva a gépet siklórepüléssel leérjek a reptérre. Lehetőség szerint igyekeztem nem fekezni, nehogy a leszállómezőben álljak meg és belém szaladjanak a többiek. Majdnem a reptér széléig szaladt a gép, sietve kiugrottam, még idejében, mert a sérült gépet vigyázó ellenséges vadász már szórta a tűzét. Nem célzott jól, és egy rácsapás után már ment is tovább vigyázni a négymotoros után. Azonnal egy-két fenyőgallyat terítettünk a gép szárnyára, hogy egy másik vadásznak ne legyen lehetősége újra rátalálni.

A nekem drukkoló szerelőtársaim csak most értették meg, miért fordultam vissza olyan hirtelen a vadászszákmány felől.

A légvédelem okozta második sebesülésem csak felületinek, könnyű karcolásnak nézett ki, de a helyén képződött fekély még 40 év múlva is sok kellemetlen percet okozott.

Mikor ma reggel (júl. 8.) elbúcsúztam Édesanyámtól, akivel együtt egy villa Balatonra néző padlásszobájában laktunk, nem mondtam el neki, hogy az a Dodó-féle furcsa előérzet engem is megzavart. Nagy esemény várt két nap múlva rám. Vasárnap lett volna az eljegyzésem Zsuzsikával. Gépemre a nagyobb Puma jelvény mellett - mint minden más pilótánál - a saját kis jelvényem is fel volt festve. Egy görbe gázlámpához dőlve, üveggel a kezében állt egy kis kacska.

Az előzmény az volt, hogy kis Menyasszonyom a leánykérés alkalmából életében először ivott pezsgőt, szülei a szemének csillogását a megívott pezsgő hatásának tudták be. Pedig mikor csillogott egy leány szeme, ha nem a leánykéréskor. „Zsuzsi, Te becsiptél.” szöveg a Mama, mire ő vicces kacszó mozdulatokkal - kezében pezsgősüveggel - egy becsipett kacsát utánzott.

Tegnap valahogy úgy éreztem - zsebemben a jeggyűrűkkel -, [hogy] nem lesz semmi ebből a szép ünnepből. Azonnal meg is írtam hangulatváltozásomat. Az eddigi töretlen hit, hogy mindig más hal meg és nem én, egy kissé megingott bennem. A sok bajtárs hirtelen halála és kétszeri sebesülésem nem éppen jót ígérő „három az igazság” tudatalatti sejtése is benne volt abban a levélben.

Előző napon egy motorpróba alkalmából benzines por ment a jobb szemembe. A körletben a szokásos reggeli várakozást csak a hangszóróban felhangzó időjárás-jelentés vagy tánczene zavarta meg. Egyszer csak megszólalt, talán maga a Puma, vigyázzunk, az „amik” az egyik repteret (Kecskemét?) megdobálták millió apró bombával. Ezek kb. egy méter magasan robbannak, miközben a rátekeret ujji nyi vastagságú öntöttvas (v. spíáter) szalag ezer kis szilánkká szakad és előszeretettel öl meg a reptéren szolgáló katonákat. Vagyis a bomba a földi személyzet megsemmisítésére szolgált. Ezt is meghallgattuk. Egy-egy csendes pillanatban ide hallatszott Járai honvéd, kiváló hangú katonánk éneke ... "meg kell halnom, bár úgy vágytam élni."

Hangszórónk éppen azt közölte, hogy Olaszországban készülődnek az „amik”. Ma bevetés lesz! Nemsokára megszólalt a légi veszélyt jelző sziréna is. Az természetes, hogy az aznapra bevezethető gépek már a starthelyeken álltak. A rádió - a jól ismert Krokodil grósz titkos jel bemandása után már biztos volt, hogy bombázók is jönnek. Jókat neveltünk a pesti rádió ezen titkos jelzésein. Azt hiszem, nem volt az országban egyetlen ember sem, aki ne tudta volna, hogy mit jelentenek. Talán hatásosabb lett volna azt mondani: „vigyázzatok pécsiek, mert 30 bombázó közelít felétek, és nem babsalátát (Bohnsalat), hanem veszélyes bombákat hoznak magukkal."

Megtörtént az eligazítás is. Ha a gépek, melyek irányá inkább Ausztria felé mutat, ide is átjönnek, akkor ráfizetnek. Az eligazítás szerint a Drótkefe azon rajába kerültem, ami földön maradó, de azonnal bevezethető tartalékként szerepelt.

A kiválogatásnál szerepet játszott a friss, de gyógyuló lábsebem, a pirosuló szemem, de a fő szempontot parancsnokom mondta ki „Tamás, te maradj készülszében, hogy a vasárnapi kinyírásodban részt vehess.” Ez a kinyírás természetesen az eljegyzésem volt. Az ilyen ziccert nem lehet kihagyni, annak ellenére, hogy ő is fiatal házaspár volt.

Az első raj felszállt már, talán a Zongorával együtt. Mi ülőkészülszében vártuk a zöld rakéta felröppenését. Ez volt talán a legidegesítőbb. Amikor már benyomtuk a gázt, egy kissé felengedett a nyomás. Ott már annyi tennivalónk volt, hogy nem értünk rá másra gondolni. Jó felszállás, biztos követés, a rádió utasításai, géppuska, gépágyú ellenőrzése, álarc felvétel, műszerekre figyelés, légtérfigyelés, stb. Azt mondhatjuk, magára a repülőgép vezetésére éppúgy nem figyelhettünk, mint ahogy egy kérekpáros sem gondolt arra, mit csinál, amikor jobbra vagy balra kanyarodik. Az ülésünk olyan testhez szabott volt, hogy a géppel együtt mozoghattunk. Nem volt jó érzés, ha lötyögtünk az ülésben. Engem csak az zavart, hogy tudtam, hogy rövid a fej- és hátvédő páncélom, nagyon kilógott a fejem. Ha a legutóbbi légi harc egyik páncélba fulladt golyója csak 10 cm-el megy feljebb, már a fejem találja el. Igyekeztem is behúzni a nyakam.

Itt ültem tehát a légi veszély alatt a veszprémi repülőter szélén, a gyönyörű nyári napon majd megsültem a repülőruhában. Kedves gépemmel más nem repült rajtam kívül. Volt idő később, hogy pilóta volt több, mint gép, de az elején, 1944. júl. 8-án mindenkinek megvolt a „sarzi” gépe.

De hogy kerültem ideig? Mondhatnám egyenes úton, ragályos betegség folytán. Mikor legelőször feltették azt a kérdést, hogy „No fiacskám, mi leszel, ha nagy leszel?” - „Természetesen pilóta.” volt a válasz. Ugyanis a családjamban felütötte a fejét ez a ragály.

Hogy mondhatta volna János unokabátyám, aki repülő őrnagy volt, testvéreinek Pistának, aki százados volt, hogy rosszul választott. Hogy beszélhettek volna le édes bátyámat, Károlyt eme szép hivatásról. Természetes rajongással követtem testvéreimet a pályaválasztásomnál.

Magas, közepesen jó sportoló voltam Szolnokon, a Verseghy Ferenc reál gimnáziumban. A repülést már ott élethivatásnak tekintettem, a megalakult önképzőköri repülő modellezési körnek aktív tagja, majd vezetője lettem. Külön igazgatói engedéllyel (egy diák semmiféle iskolán kívüli szervezetnek nem lehetett tagja) beléptem a KMAC (Királyi Magyar Autó Club) vitorlázórepülő tagjai közé. Leventefoglalkozás helyett ott vonszoltam a vitorlázógépeket szombat-vasárnaponként a szandai réten. Aki ismerte ezt a terepet, tudhatta, mit kellett cipekednünk egy-egy start reményében.

A szerencse is mellém szegődött. Az egyik kezdő csörlésnél, amikor még csak a földön kellett volna csúszkálni a géppel, tévedésből úgy jó 15-20 m magasra felrántottak. A feladat ilyen esetben az volt, hogy a növendéknek semmihez nem volt szabad nyúlnia, mert a csörlős így tudta őt lassan visszahozni baj nélkül a földre. De ilyenkor a növendékek zöme fűhöz-fához kapdos - ami nem is csoda - és az általunk összerakott Zögling típusú vitorlázógépet újra apró fadarabokká és vázonná alakítja.

Én nem nyúltam semmihez sem. Megijedtem, az biztos, de élveztem a magasságot. Simán földet értem. Hamar megjött az eredmény is, nagyon hamar „A”, majd „B” vizsgás pilóta lettem. Az ilyen dolog már a lányoknak is tetszett, hát még, amikor megindult a motoros repülő oktatás Budaörsön, és még érettségi előtt motoros egyedül repülő pilóta lettem. Részemről Malért pilóta szerettem volna lenni, mert az oktatóm, Kőszegi Ferenc (a háború után, mint a Négus pilótája zuhant le Abessziniában) ezt ajánlotta, vagy azt, hogy oktató legyek, mert szerinte nagyon nyugodtan és megfontoltan repültem. Kőszegi oktatóm rendes szokása volt, hogy minden startja előtt keresztet vetett. Mint növendék, nem mondhattam neki, jobb lett volna, ha titokban teszi, és nem a növendéke előtt.

Amikor már biztosnak látszott, hogy én is repülő pályára kerülök, felhagyott Édesanyám azzal a tervével, hogy papot csináljon belőlem. Félreérthette vallásosságom, de arra is rájöhettek, hogy a repülésen kívül a lányokak is nagyon szerettem.

Az a tervem, hogy légiforgalmi pilóta lehessen az akkori háborús helyzetben nem teljesülhetett. 1939. febr. 1-vel bevonultam katonának. Így már négyen voltunk Gersyék a repülőknél. Előreszaladok most az időben. A háború végén János alez., Pista őrgy., Károly szds., Tamás fhdgy. volt. Ezt a szép rangsort követtük halálunkig, mert előbb János, majd Pista, végül Karcsi hagyott el engem, mind természetes halállal. Én sem fogok örökké élni, de már biztos, hogy az utolsó leszek a sorban.

Külön regény lehetne a katonaság leírása, a szép repülések, eredmények, Rep. Akadémia Kassán, orosz front, és végül a Puma század. Közben folyt az élet, Karcsi bátyám az egyik, én a másik nővéremet házassítottam ki. Udvarolgattam, szerettem testvéreimet, Szüleimet és a természetet. Most itt ülök a Messerben bevetés és eljegyzés előtt, mert „minden udvarolgatásnak egyszer szomorú vége lesz és te is megnősülsz”, mondták irigy bajtársaim, miközben mind-mind ezt a szomorú véget várták.

Közben a hangszóró adatai alapján kiderült, hogy az ellenséges gépek hazánkban kívül repültek, ezt jelezte nemsokára a légi veszély lefűvése is. Megindult a normális élet a reptéren. Az ülökészültségben lévő pilóták kiszálltak a gépekből, az alacsonyabb készültségi foknak megfelelően repülőruhában a gépek mellett nyújtózkodtak, én a fűben heverve vártam a teljes feldolást. A távoli hangszóró zenét közvetített, ki-ki végezte a maga feladatát, a szakácsok krumplít hámoztak, a szerelők javították a gépeket, mi meg a fűben fekvé vártuk - kb. 300 m-re a körletünkől - felrepült bajtársaink visszajötték.

Úgy 11 óra tájban szokatlan hangú repülőgépzűgás ütötte meg a fülem. Jönnek vissza a Messerek, gondoltam és felnéztem az égre a hangárok felé. Onnan jött a hang és a Halál. Siklórepüléssel jöttek kb. 3000 m magasan a halált hozó Liberatorok. Vagy hatvanan lehettek, két csomóban, fekete hassal, ami azt jelentette, hogy dobásra készen kinyitották már az ezüstös gépek hasát, bele lehetett látni a belsejükbé.

Pillanatok alatt átvillant az agyunkon, hogy ezek ismeretlen módon kikerülték a légvédelmet, és orvul megtámadnak minket. A határnál szolgálatot teljesítő kiskatonák egész biztosan jelentették a gépeket. A sok jelentés valahogy a Szikla központban tűnhetett el. Előző napok egyikében láttam, hogy a nagy térképen jóformán még egy légy repülését is jelezni tudták. Hogy tűnhetett el ennyi gép az országból? Semmi légi veszély, vagy riadó, csak 60 db csendesen sikló gép, és alattuk a magyar repülő léghátrítás legfontosabb, jól álcázott objektuma. Ki volt itt a hibás? Ki, milyen előnyserzés céljából árult el minket? Ez a mai napig is titok .

Nem nagyon sokáig szemléltük a gépeket, abban a pillanatban tisztában is voltunk mindennel és már rohantunk is szerelőtársainkkal együtt a körlet felé, ami mögött futóárkok, sőt a vasúti töltés alatt egy jó óvóhely is volt. Rajtam nehéz repülőruha és csizma volt. Futásom siettetette a gépek felől hallható orgonahangszerű fűtүүлés és zűgás. Nem az az ismert hang, mint amint egy nagy bomba fűtүүл, sívít, majd robban. Azzal is tisztában voltunk, hogy repeszgránátokat kapunk, és akit elkap nyílt terepen egy ilyen bomba azt szízaszerűen kilyuggatja. És a gépek orra egyenesen felénk állt.

Az egyre erősödő zűgás félelmetesen közeledett, mint egy magas, rohanó erdő, a bokrok helyett apró villanásokkal. Hogy ilyenkor mit miért tesz az ember, ki tudja, egyet tudtam, hogy ha rohanás közben találunk el, nagyobb a valószínűsége, hogy meghalok. Inkább lefeküdni, ha már nem érhetem el a futóárkokat. Éppen a kis erdő első egyedülálló fájához értem. Fejem a fa védelmében, jobbra kinéztem, nincs-e rés ebben a felém rohanó feketeségben. Az utolsó pillanatil láttam, hogyan szánja fel a fűvet, földet az egyenes vonalban lezűduló bombatömeg. Amilyen kicsire lehetett, olyanra húztam össze magam. „Istenem segíts, most meghalok” kiáltottam, és abban a pillanatban tényleg meglegyintett a halál. Ez a legyintés egy közvetlenül mellettem robbanó bomba volt. Döbbenetes nagy ütést éreztem a jobb felső combomon, miközben a légnyomás jó két méter magasra feldobott, majd egy másik bomba légnyomása visszataszított a földre.

Azt gyorsan felfogtam, hogy élek, arcom piszkos, kormos, alig láttam. Kezem önkéntelenül az ütés helyét kereste és teljes öklöm eltűnt egy nagy sebben.

A fekete port és fűstöt okádó szörnyűség átszaladt a körletünkön. Feltápászkodtam, fél lábon ugrálva közelítettem meg a század barakkjait. A repülőgépzűgást is legyűző szörnyű ordítások hallatszóttak a körlet felől. Elugráltam egy kilyuggatott személyautó mellett, ami alól akkor mászott ki egy repülőtársam kislia sértetlenül. A kocsi összes gumikereke ki volt lyukasztva. Tovább araszoltam a körletbe intézkedni, hiszen én voltam a levegőben lévő parancsnok rangidős helyettese. Az emberek fele a földön fekvé jajgatott. Itt láttam életem legborzasztóbb jelenetét. Egy öreg székely katona a földön vonszolta magát, két lába és bal karja tehetetlenül lógott mellette. Egy kiálló bokorba kapaszkodva húzta be magát a bokor sűrűjébe, miközben halálra riadt szemekkel nézte a gépeket.

Másodszor már nem bombáztak. Két részben jöttek, 40-40 gép. Megállapították: kb. 12 ezer bombát dobtak le.

A századirodából Kaszner Zoli (?) századimok rohant felém, lekapta derékszíját és a nagy, tátongó, csontig belátható sebem felett összeszorította a combom, hogy a vérzést elállítsa. Jól tetted, „Kiscserkész”, azt viszont te sem tudhattad, hogy a szilánk fél méterrel feljebb ki is rohant, és a felső lyukon tovább folyt a vérem. Minden épkézláb, vagy kisebb sebesülést kapott ember természetesen igyekezett segíteni a súlyosabbakon.

Egy szerencsétlen tartalékos zls. bajtársamat, aki többéves szolgálat után előző napon szerelt le, nehezen sikerült a lyukas gumikkal is guruló személyautóba tuszkolni. A szája habzott a vértől, sértetlennek nézett ki, egy kis lyuk volt a ruháján mindössze elől, de a szilánk a tüdejébe is behatolt .

Igyekeztem fél lábbal is intézkedni, hogy a teherautókra rakják fel a sebesülteket. Egyre kevesebbet láttam, összefolyt előttem minden. Arra még jól emlékszem, hogy Kaszner szd. írrok „mit vagánykodszt itt” kiáltással elég durván belökött a személyautóba, melynek épp sofőrje is megkerült addig. Nem tudom, hogyan ért be a kocsi lyukas gumikkal a kórházba. Néha-néha magamhoz tértem a szörnyű rászás következtében. Mikor már jobb úton haladtunk a kórház előtti résznel, hátranzve láttam az ülésen félíg fekvő, hörgő zls. barátunkat.

Szerencsénkre a Drótkefe körlete volt a városhoz legközelebb és a kórház sem volt messze, a mi kocsink ért elsőnek a kórházhoz. Amikor befordultunk a kapun, elének szaladtak páran és kisegítettek minket. Társam, aki tüdőlövést kapott, rövidesen meghalt. Én elkezdtem kiabálni, készüljenek elő, rengeteg sebesült érkezik rövidesen, mert légítámadás érte a repteret. Úgy néztek rám, mint egy bolondra, a véres ruhám láttán azt gondolták lezuhantam, és ez az agyamra ment. Hiszen nem volt semmiféle légítámadás. A városban nem tudtak semmit a támadásról, a sok kis bomba kézigránátszerű robbanása nem hallatszott ideig. Légiriadó sem volt, gépeket sem láttak.

Felültettek egy kerekas hordágyra és felvittek a sebeszetre. Éppen befejezték hevenyészett bekötésemet, mielőtt a mütöbe vittek volna, hangos túlköléssel befutott századunk első, sebesültekkal dugig megrakott teherautója.

No, erre aztán megbolydult a kórház, engem egy kedves nővér az ablak elé tolt és rohant ő is le a többihez. Közben ott lent a kapunál szétválogatták az élöket a holtaktól, azokat nagy lendülettel a fűre dobták. A szörnyen jajgató, véres élöket felhozták a folyosóra, ahol én már félíg bekötözve fekdtem.

A folyosó teli lett sebesültekkel, egymás mellé helyezték őket a pusztá kövezetre. Főleg öreg katonák voltak, akik nem tudtak elszaladni a futóárkok felé, póttartalékosok, a reptér rendben tartói, nem is tartoztak a Puma kötelékébe.

A teljes folyosó megtelt vérrel. Minden orvos előkerült, mindenki kötözött, operált. Behívták riadóláncsal a város önkéntes ápolóit is. Rengeteg olyan sérült volt, akinek kezét vagy lábát már csak egy kis bőr tartotta. Láttam, amint a kedves apáca nővérek szakszerűen már a folyosón fűrészelték le a lógó végtagokat, és kötözték el a sebeket. Sok sebesült már a folyosón meghalt, némelyik kisebb sebbel elvérzett, mire rá került a sor. A balatonkenesei katonakórház orvosai is segítségül jöttek.

Az ablakból láttam, még mielőtt elájultam volna, hogy emelik ki a már félredobott, halottnak vélt mozgó embereket a kapu melletti nagy halomból. Újabb kocsi fordultak be a reptér messzebbi részéről is.

A vérvesztéstől már nem bírtam tovább tartani magam. Címemet bediktáltam, Édesanyámat Balatonalmádiban értesítették. Kértem, táviratozzanak Bátyámnak Mátyásföldre, és finoman közölje Menyasszonyommal a tényeket. Mivel közel laktunk egymáshoz Mátyásföldön, a Bátyámhoz küldött távirat is Menyasszonyom kezébe került. Felhívta tehát őt a munkahelyén és közölte, hogy milyen lapot kapott tőlem, amit előző nap írtam. Karcsi már tudott a támadásról, a Légügyi Hivatalban dolgozott, azt is tudta, hogy könnyebb sérüléssel a veszprémi kórházba kerültem. Így már könnyebb szívvel diktálhatta volna be a szöveget: „Öccse súlyosan megsérült, látogassa meg végakarata szerint.”

Körülbelül ebben az időben toltá be a hordágyat egy kedves nővér egy szobába. Ott tértem magamhoz, már rendszeren ágyba fektetve. Megtudtam, hogy az összes sebesültet átvitték Balatonkenesére, a katonai üdülőbe, további kezelésre. Kivéve minket, mert közben csatlakozott hozzám Terray Emil rep. társam is. Állítólag azért, mert mi szállíthatatlanok voltunk. Véleményem szerint, mivel az apácák buzgólkodása folytán mi már ágyban fekvő ápoltak voltunk.

Itt ismertem meg egyik életmentőmet, a kistermetű, mosolygó arcú, de szigorú rendet tartó idősebb Henrika apáca nővért. Olyan megkülönböztetett, szakszerű ápolásban részesített minket, amit soha sem lehet elfelejteni. A később meglátogató rep. társaim ugyan megemlítették, miért nem a műtőben szorgoskodó nagyon szép, fiatal apácát választottam magamnak. Henrika választott minket, sőt később az ő kérésére vette át ápolásomat dr. Teleky Ferencné szakképzett önkéntes ápolónő. Az Isten áldja meg őket.

Henrika délután már közölte is velem, hogy szerencsére a nagy zűrzavar már elmúlt és így már nyugodtabban operálhatnak meg. Közben megtudtam Tőle - ami nem hivatalos adat - hogy 125-en haltak meg a támadásban, és pont 125 amputálást hajtottak eddig végre. Az amputálás szó most került elsőnek szóba. Én jóformán nem tudtam, mi van a lábammal a rengeteg kötszer alatt.

Betoltak a műtőbe, ahol egy félig kopaszodó idősebb orvos - a kórház vezető főorvosa - és egy fiatal, feketehajú sebészorvos tartottak konzíliumot. Az idősebb orvos kezének mozdulata is elárulta, mit lehet tenni, ill. mit kell tennie a fiatalabbnak. A latinul elmondott utasításait nem értettem, de hirtelen megszólaltam: „amputálni nem engedem magam, semmi esetre sem, ha kell, írásba is adom”. A főorvos legyintett, és már el is tűnt. Hogy egy beteg diktáljon neki? Bevágta az ajtót és kész.

Ott álltunk -, ill. én feküdtem -, és már hisztérikusan ismételtettem, nem engedem, hogy levágják a lábamat. A fiatal orvos dr. Penkov Iván - később jó barátom - megnyugtatóan, hogy mindent megtesz, hogy nem csak engem, de a lábamat is megmentse. Milyen szerencse, hogy szakmai ellentét volt a két orvos között.

Nekiállt az operációnak, kiszedett egy csomó ruhadarabot és szilánkot a sebemből. Milyen furcsa a férfi természet, még a szörnyű fájdalom alatt is feltűnt a kis asszisztens apáca nővérek átlagon felüli szépsége. Évek múlva megtudtam, hogy a rend feloszlata után egy orvos felesége lett.

Mikor újra becsomagoltak, mint egy múmiát, behívta Penkov doktor Henrika nővért: „vegye gondjaiba, és dugja el valahová, hogy a ... ne is tudjon róla!” Iván - a kedvelt kisorvos - vezetőjének gúnynevét használta, amit természetesen nem mondom el, már csak azért sem, mert láttam őt nagyon lelkiismeretes munka közben is. Iván később elárulta, búcsút mondhattam volna szeretett jobb lábamnak, amivel együtt olyan sok szép sétát tettünk a felvidéki és erdélyi hegyekben.

Így kerültem a nőgyógyászat fölötti emeleti szobába, Terray Emil barátommal együtt. Ott csak Iván vizitelt, hosszú beszélgetésekkel tarkítva. Megtudtuk, hogy bolgár származású és állampolgárságú, viszont magyar menyasszonya van. Később őt is megismertük és Emillel együtt - aki különben nagy szakértője volt a női nemnek - megállapítottuk, hogy nagyon jó ízlése van Ivánnak.

Úgy Ivánt, mint a menyasszonyát nagyon érdekelte a repülés. Annyit meséltem neki a repülés szépségeiről, nem is gondolva a haszonra. Ugyanis annyira megszerette a repülőket, hogy szinte ő lett a reptér orvosa. Sajnos egyre több és több lelévő pilóta került szakértő kezei közé.

Megéreztem tehát kétség kívül, hogy valami baj fog történni velem, de az eljegyzéssel kapcsolatban nem lett igazam.

Vasárnap - amikor terveztük a nagy eseményt - beállítottak Pestről Menyasszonyom Nővérevel és Édesanyjával együtt. (Édesapja az orosz fronton volt.) Bátyám kísérte le őket. Tervük az volt, hogy ha már a Mohamed nem mehetett a hegyhez, a hegy ment Mohamedhez és eljöttek megtartani az eljegyzést. Édesanyám - aki természetesen már ott volt a betegágyamnál - nem tudom miért, sírt, talán a szomorú esemény, fiának vélt elvesztése miatt, vagy hogy boldognak látott akkor engem. Gyűrűs vőlegény lettem, és ami a fő, megígértem, hogy fel is fogok gyógyulni.

Ekkor, az ünnepi hangulatot megzavarva rohant be Henrika nővér, sietve rendet teremtett az ágyon, és lelkendezve mondta, hogy meglátogat minket Mindszenty püspök Úr.

Ez egy kissé túlzás volt, mert nem minket kettőnket [tervezett meglátogatni], hanem a bombasérült repülőknél akart lelki vigaszt adni. Tudomására jutott a rengeteg halott és sebesült, de nem tudta, hogy a többiek már átvitték Kenesére. Ha már itt van, kettőnket is meglátogatott (később Kenesére is átment).

Alig fértünk el a szobában. Elát a kedves Rokonok, elől a kispapok kíséretében a Püspök Úr Nagyméltósága. Nagy parolázás és bemutatkozások után áldását adta a nemrég megkötött eljegyzésünkhöz. A komoly vérvesztésünk ellensúlyozására 8-8 üveg vörösbort is tettek a kispapok az ágyunk alá. Most már betegársam[na], Emilnek is felcsillant a szeme.

Mondanom sem kell, ennyi elég is egy betegnek a jóból. Henrika igyekezett rövidre fogni az ünneplést, észrevette sovány, fakó arcomat, aminek már csak hatalmas sasorrom adott némi tekintélyt.

Ami biztos az biztos - gondolhatta, de nem mondta a markáns arcú püspök Úr, és azt hiszem, friss Rokonaim jelenlétében feladta rám az utolsó kenet szentségét. Henrika közölte Vele, hogy vallásos és katolikus vagyok.

Másnap felébredve nem tudtam, álmodtam-e vagy igaz volt az egész. De ott fénylött az ujjamon a gyűrű, borok az ágy alatt és ott lebegett ég és föld között Henrika nővér. Már alig várta, hogy magamhoz térjek és újságolhassa: ő volt, aki javasolta a szertartást. Nagy lett a tekintélye a nővérek előtt, hogy a püspök Úr is bizalmába fogadta.

Itt kezdtem én kapiskálni. Elszállt az ünnepi hangulat. Ez a kedves, nagy fehér fityulás néni, sokéves tapasztalata alapján sejtett valamit. Talán nem is olyan biztos az a „biztos” gyógyulás? Apró megjegyzései, fejcsóválásai megijesztettek. ...” talán mégis jobb lett volna...”.

Isten ments, nem engedem levágni. Hogy köthetné valaki az életét egy féllábú rokanhoz, talán sajnálatból... Bár Menyasszonyom kedves arcából őszinte szeretet áradt felém. De ezzel nem szabad visszaélni.

Igen gyakran látogatott meg Iván az ágyamnál és egyre gondteresebb lett. Komoly kutyaszorítóba került, nem amputált meg a felettese parancsa ellenére, most meg a vérméregzés tüneteit mutató sebem láttán ő maga is azt látta volna helyesnek.

Megkezdődött a harc az életemért. Azon a kritikus napon ágyamnál imádkozott Édesanyám, Henrika és Erzsike nővérek hajnalig. A lázmérő higanyszála az egekben. Henrika nővér egyfolytában pofozott, hogy ne aludjak el, Édesanyám hangosan imádkozott, Erzsike könnyekkel küzdve cserélgette a vizes borogatásokat. Iván sem ment haza azon az éjjelen. Ha nem alszom el és életben maradok reggelig, talán vérátömlesztéssel segíthet még. Talán?

Reggel, jobban mondva hajnalban telefonált a reptérre Becjczy Dzsó-nak, századparancsnokomnak, akit jól ismert, hogy önkéntes véradókra lenne szüksége.

Állítólag a század minden tagja jelentkezett. Kiválasztottak vagy 10 katonát, köztük Molnár Lacit, az akkori „ászt”, vagyis legtöbb légi győzelmes pilótát és berohantak a kórházba. Nem volt szükség a vércsoport megállapítására. Laci vére azonos volt az enyémmel, minden pilóta ismerte a vércsoportját. Laci bajtársi esküt tett, hogy soha sem volt vérbaja, és már tölték is a másik ágyat mellém és karból karba pumpálva folyt is a friss, bajtársi vér az ereimbe. Hogy több volt, mint a megengedett, az biztos.

Nem lehet hünen leírni azt az érzést. Félájultam is éreztem, ahogy mindenhová eljut hideg folyamként az új életet adó vér. Megmenekültem! Sebeim szinte napok alatt normális[ak] lett[ek], a lázam csökkent, és a lábam is a helyén volt.

Az életem köszönhettem Neked, Laci! A sors kegyetlen ironiája, hogy kb. egy hónap múlva, ejtőernyővel földet érve, segítség nélkül elvezetél egy erdőben. Sokáig nem tudtam megbocsátani magamnak, hogy talán a nekem adott vér miatt gyenge voltál akkor. De az orvosok megnyugtattak, hogy a vér pár nap alatt regenerálódik.

Ne csodálkozzék senki, hogy évekig kitüntetett véradó lettem.

A legeredményesebb magyar vadászrepülő vére folyik tehát bennem!

Mondták is a látogató bajtársaim, hogy azért ne nagyon ugráljak ki az ágyból, repülni ráérek később is.

Ha nem is ugráltam, csináltam azért egy butaságot. Gondoltam meglepem Henrika nővért, hogy milyen jól vagyok már. Felültem az ágyon lábamat lelógatva. A nővére ahogy meglátott, határozott, vallásos hangnemben kiáltott rám: „Mit csinál, az Istenért?” Mit is csináltam? Szerinte botoságot és trombóvizt. Mentségemre legyen mondva: senki sem mondta, hogy nem szabad lelógatni a lábam. Gondoltam rövidesen megúszom az ágytálazás és kacsázás soha meg nem szokható, arcpirító műveletét. Az eredmény az volt, hogy a felismerhetetlenségig dagadt és fájó lábam miatt kész művészet volt a szükséglet istenének (kís, vagy nagy) áldozatot bemutatni.

A kórház felett naponta elhúzó amerikai bombázók elől a betegek lementek vagy lecipelték őket az udvaron lévő óvóhelyre. Amikor megszólalt a sziréna, már magához is ölelt egy díjbirkózó méretű apáca nővér (52 kg voltam akkor) „Öleljen meg” mondta, és közben babusgatott. „Ne féljen, a kórházakat nem bombázzák meg”, és levitt az óvóhelyre.

Át kellett élnem szinte naponként azt a szörnyű érzést, hogy miközben remegett az ég felettünk, remegett a levegő az óvóhelyen, sajnos remegett a gyomrom is. Már enni sem merem, csak a légiriadók lefűvése után. Borzasztó volt tudni, hogy az óvóhely mindenre jó volt, csak védelemre nem. Én tudtam ezt és miközben körülöttem hangosan imádkozták a rózsafüzért vallásra való tekintet nélkül, hátul, a szükségműtöben nem egy új élet született meg.

Az új anyák sikoltásai, a gyerek sírása, az egyre súlyosabb szag, a gépek monoton zúgása, a légvédelmi ágyúk dőrejei és a nem messze hulló bombák óvóhelyét is megmozgató detonációi teljesen tönkretették az idegeimet. Az óvóhelyre szállított kedves nővér már azt mondta „öleljen meg kedves”. Szinte élvezettel cipelt le, de én sem engedtem, hogy más vigyen, csak Ő tudott trombóvizos lábamra úgy vigyázni, hogy még el lehetett viselni ordítás nélkül ezeket a sétákat.

A sebem kezelését mindig személyesen Iván végezte, a nagyon szép műtősnővér simogatta a fejem. A kezelés kezdetekor Iván mindig elmondta a bevezetőt: „no, kapd be a csövet”. Ez onnan eredt, hogy a fejem felett lévő, bőrrel bevont csövet harapdáltam, hogy ne kiabáljak fájdalomamban. „Nem illik egy pilótához... Ha kiabálsz, szülőszékbe ültettek, ott ordíthatsz is” közben hosszú pálcára csavart, sepporral beszórt vattacsomókat dugdosott belém, jó fél méter hosszan. Mikor némelyik helyen hamarabb összeforrta a seb, fel kellett szakítani, hogy szabad folyása legyen a gennynek. Ilyenkor „no még egy jó harapást, öcskös” mondta, és láttam, hogy még a kedves simogatású nővéreknek is könnybe lábad a szeme. Ez volt ebben a gyógyszerszegény időben a fájdalomcsillapítás.

Az egyik napon közölte velem, hogy kevesli rajtam a bombalyukakat, a tíz aprót és a két nagyot. A két nagy lyuk, a bemeneti és kimeneti nyílás közepén egy új vágást produkált, így a tisztogatások úja negyedakkora útra csökkent. Szinte már semmiség volt azon a pár centis úton való áthatolás. Művésze volt a mesterségének, dűdölgatva vázolta a várható eseményeket. „Ezt a kis vattácskát most bedugjuk, nővére, ne a homlokát simogassa, a száját fogja be, mert most biztos kiabálni akar.”

És a sebeim rohamosan gyógyultak, a lábam vastagsága lelohadt emberi méretűre. Mint egy művész, aki remekművét szemlélteti, úgy örült a javulásnak a „sebek mestere”. Én így hívtam. Már akkor is lemehettem a műtőbe, amikor a főorvos is ott volt. Hozzám nagyon kimért volt, szinte rám haragudott, hogy rendelkezése ellenére Iván megmentette a lábam.

Elérkezett az a boldog nap is, amikor már két mankóval magam ügyetlenkedhettem be a műtőbe. A kedves nővérek változatlanul szerettek, már nagyon jó kedvem lett, kártyát vettem nekik, sőt Henrika szégyenlősen, de egyben büszkén bevallotta, hogy lopott számomra főtt tojást, mert az kell a felépülésemhez. A kórházi koszt különben olyan volt, amilyen 1944 háborús nyarán lehetett. Én azonban mindent megettem.

Megtanítottak a nővérek kötni is, még a fordított kötést is tudtam, de a legkomolyabb tudományom az volt, hogy az egyszer már elhasznált és kimosott gézeket ördögös ügyességgel tudtam összetekerni. Ennek a tudományomnak hosszú évek múltán is hasznát láttam a lábszárfekélyem kezelésekor. Naponta megkaptam a magam kis csomóját, amit szépen össze is tekertem. „Aki nem dolgozik, az csak annyit egyen, amennyit adnak” mondta Henrika, miközben - mindig elpirulva - hozta az elcsent repetát.

Lassan már kisebb utakat is megtettem a kórház udvarán. A légiriadók alatt az „öleljen át kedves” nővér szomorúan vette észre, hogy már magam sántikálok le az óvóhelyre. Ölelés már csak akkor volt, ha éjjel jöttek a gépek, lassan odatévedt már egy-egy orosz gép is.

Már nem mentem be az óvóhely belsejébe, az ajtó előtt ültem és néztem a gépek irányát, szándékát. Ami nem felénk jött, az nem volt veszélyes, míg lent az óvóhelyen egyformán, félelmetesen remegtek a falak. Időnként tájékoztattam a bentieket: „nem veszélyesek”, „nem fognak dobni”, stb. Közben irigykedve néztem a bombázók körül száguldozó vadászrepülőket.

Sajnos, ahogy a bombázók monoton zúgását meghallottam, a levegő rezgése annyira megrengette a gyomrom, hogy nem lehetett parancsolni neki. Iszonyatos görcsök közepette jött a hasmenés, ha még volt minnek mennie. Amikor csend lett, rend lett belül is.

És most valamit újra az előérzetről. Az egyik napon azt ajánlottam Ivánnak, kezeljen ezután bejáró betegként, mert én félek, hogy egyszer megbombáznak itt. Nevetett és megengedte, hogy másnap hazamehetek Édesanyámhoz, aki Almádiból elköltözött és Telekynénél - Erzsike nővérnél - vett ki lakást.

„Nem holnap, én már ma elmegyek” mondtam. „Te sietős beszari”, mondta Iván, és én már aznap este Veszprém egyik külső villanegyedében aludtam át az éjszakát. Gyakori volt már akkor az éjszakai berepülés. A légiriadó majdnem mindig a ledobott orosz bombák dörrenése után szólt meg.

Aznap éjjel csak egy bomba hullott Veszprémre. A városi kórház szülészetiének padlását áttörvé robbant. Az összes kár csak annyi volt, hogy a fölött az ágy fölött beszakadt a mennyezet, ahol én feküdtem tegnapig. Emil már hamarabb elhagyta a kórházat. Az ágyam vastagon belepve törmelékkel. Aki ott feküdt volna..., nem is jó rá gondolni. Másnap Iván szó nélkül felvezetett oda, és valami olyat mondott, hogy minnek kellett nekem ezt a jó ágyacskát pont tegnap elhagyni. Most aztán tovább babrálgathat rajtam.

Megmondtam neki, nehogy azt higgyék, a kórház óvóhelyét nem verte volna át az a kis bombácska (kb. 50 kg-os). Tőle tudtam meg évekkel később a szomorú igazságot. Mikor újra találkoztunk, első szava az volt: „tudod, hogy megbombázták a kórházat is, és az óvóhelyen nagyon sokan meghaltak?”

Még ma is, amikor Veszprémben elhunyt édesapám sírját látogatom, mindig megnézem a kórház volt szülészetiének tetőzetén lévő új cserepeket.

Valamit még arról, hányan haltak meg a reptéri bombatámadásnál a Puma ezred tagjai közül. A hivatalos jelentés 1 tiszt és 11 legénységi áldozatról, később 2 tisztről tesz említést. Mivel én hosszú időre eltűntem bajtársaim szeme elől, sokan azt hitték, az egyik halott én voltam. Valószínűleg a tüdőlövést kapott zászlós volt a második, aki ugyan már elméletileg civil volt, mivel előző nap szerelt le.

Még ma is, majdnem 50 év múlva is előfordul, hogy két öreg - pardon veterán - pilóta így szólítja meg egymást: „Te élsz? Úgy tudom, hogy meghaltál”, „Mi az te is élsz, úgy tudtam, lezuhantál”. Ott áll velem szemben egyik volt Puma társam, hóna alatt mankókkal, én szinte szégyenkezve mondom, hogy én csak egy kicsit sántítottam. Vidáman szorítunk kezet, mert már mindketten tudjuk, hogy így is lehet élni, mert maga az ÉLET szép.

Ui. Közvetlenül a háború után, '46-ban egy mankóval bicegek a Margitszigeten. Egy lámpa alatt kosárban ül egy félkező, katonaruhás honvéd, két lába többől hiányzik. Ép kezében aprópénzzel teli sapkája. Én is beledobtam egy pénzdarabot, nem is merem ránézni, valami nagyon összeszorította a szívem. Pár lépést tettem csak meg, amikor utánam kiáltott. „Főhadnagy úr!” Visszafordultam, és felismertem azt az öreg székely tartalékos katonát, akinek üres óráimban mesélni szoktam erdélyi túsármáról. Hogy másztuk meg a Nagy-Pietoszt bátyámmal, hogy izlett az arda a vadregényes hegyi legelők esztenáiban. Felismertem őt, és eszembe jutott, hogyan vonszolta be magát egy bokorba éppen maradt kezével, amikor aratott a halál Veszprémben.

Rám nézett és valami büszkeséggel mondta: „Lássa főhadnagy úr, nekem nagyobb szerencsém van, mint magának, mert én már meggyógyultam.”

Láttak már síró repülő főhadnagyot a Margitszigeten? Nem! Mert nem tudhatták, hogy az a bicegő civil egyszer még repülő főhadnagy is volt.

Ugye kedves Tobak Cica barátom, most már tudod, mitől volt véres a tőlem örökölt repülőcsizmád.

Mátyásföld, 1991 januárja.

Címek:

[repülés](#) ^[2]

[repülőgép](#) ^[3]

[Mindszenty](#) ^[4]

Kiadás: 14. évfolyam (2014) 5. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/naplo/legitamadas_a_veszpremi_repuloter_ellen.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/naplo/legitamadas_a_veszpremi_repuloter_ellen.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/repules>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/repulogep>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mindszenty>